

Dijital Görüntüleme Sistemlerinde Radyasyon Dozunun Optimizasyonu

Prof. Dr. Dođan Bor

Ankara Üniversitesi
Nükleer Bilimler Enstitüsü

28 ULUSAL RADYOLOJİ KONGRESİ
27 – 31 Ekim 2007
Antalya

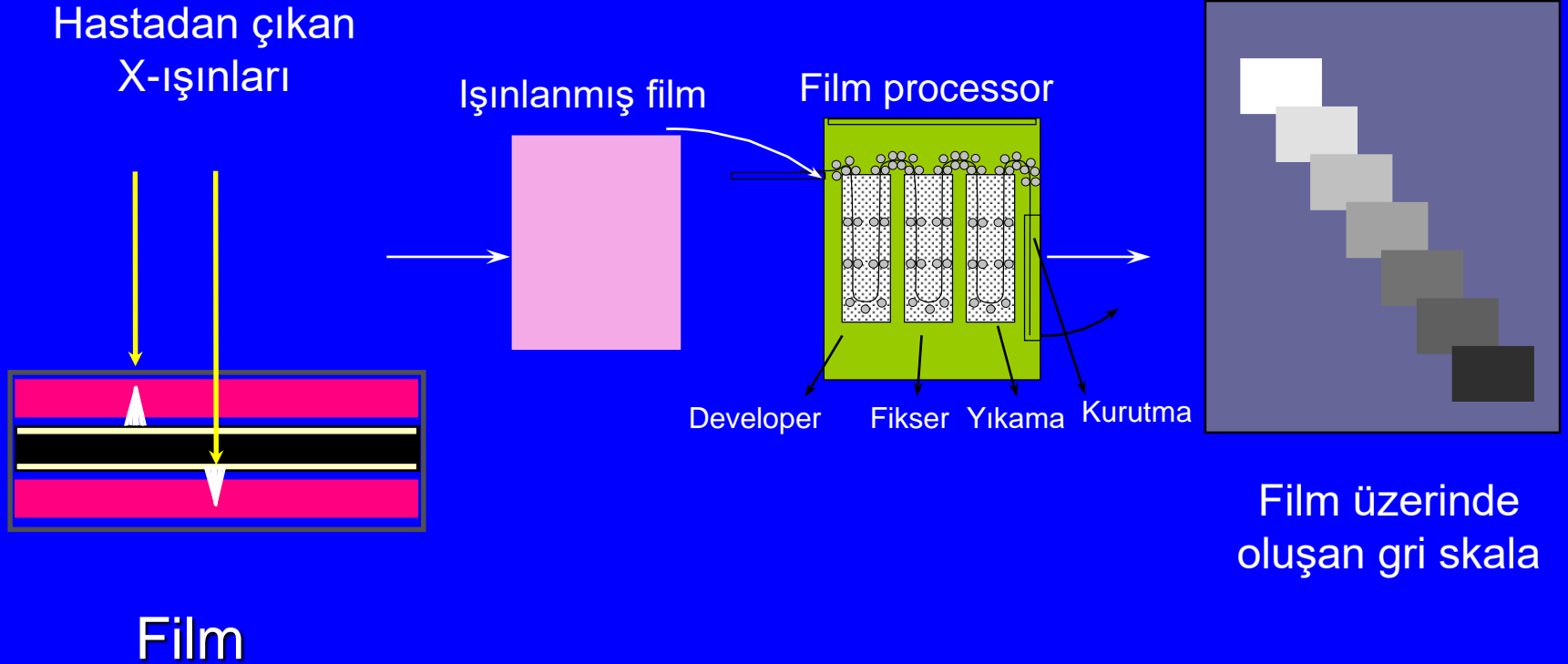
Dijital Görüntülemenin Üstünlükleri

- Görüntüler tekrar toplanabilir.
- Görüntülerin toplanması ve gösterimi birbirinde ayrılmıştır
- Görüntüler rakamsaldır, matematik işlemler yapılabilir.
- Görüntüler kolayca depolanır, istenildiği zaman yeni işlemler yapılabilecek şekilde tekrar gösterilebilir
- Görüntüler geniş bir gri skalada incelenebilir

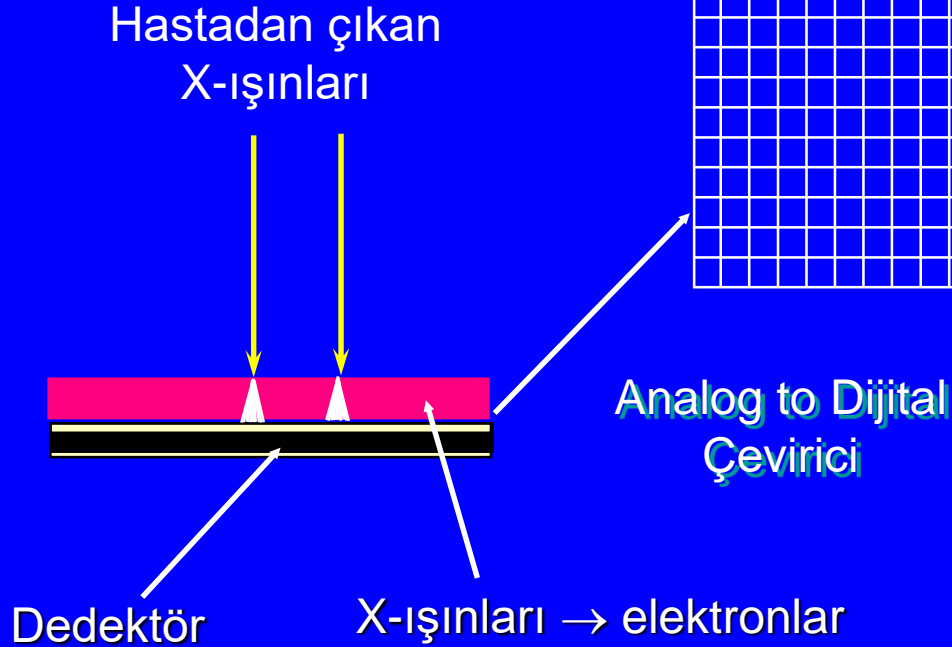
Konvansiyonel Film/Ekran Sistemleri

1. Görüntülerin Toplanması, İşlenmesi, Gösterimi

Dijital Sistemler

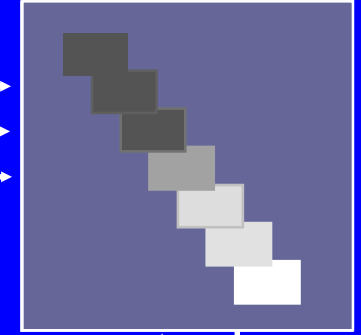
1. Görüntülerin Toplanması

2. Gösterim

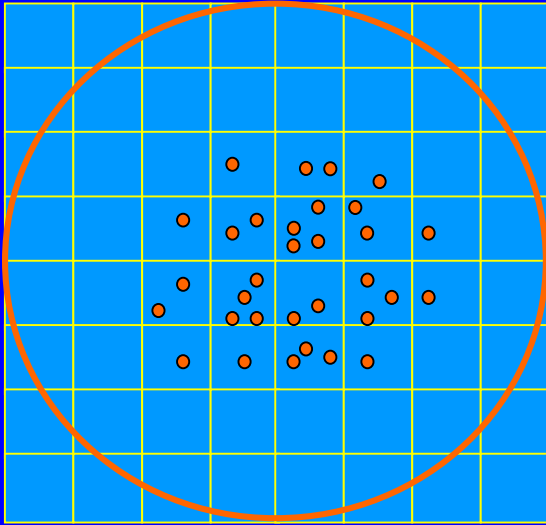
Dijital-Analog Çevirim

Görüntü İşlenmesi

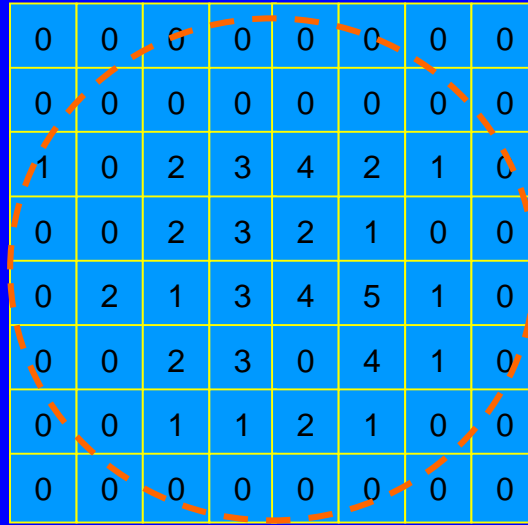

3. Arşivleme

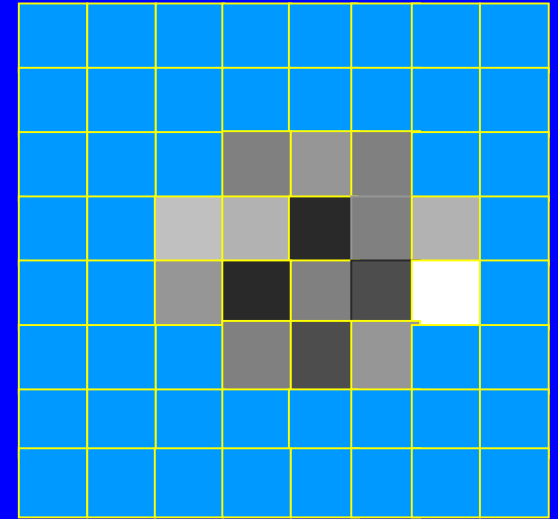
Dijital Görüntünün Oluşumu

Detektördeki Etkileşimler

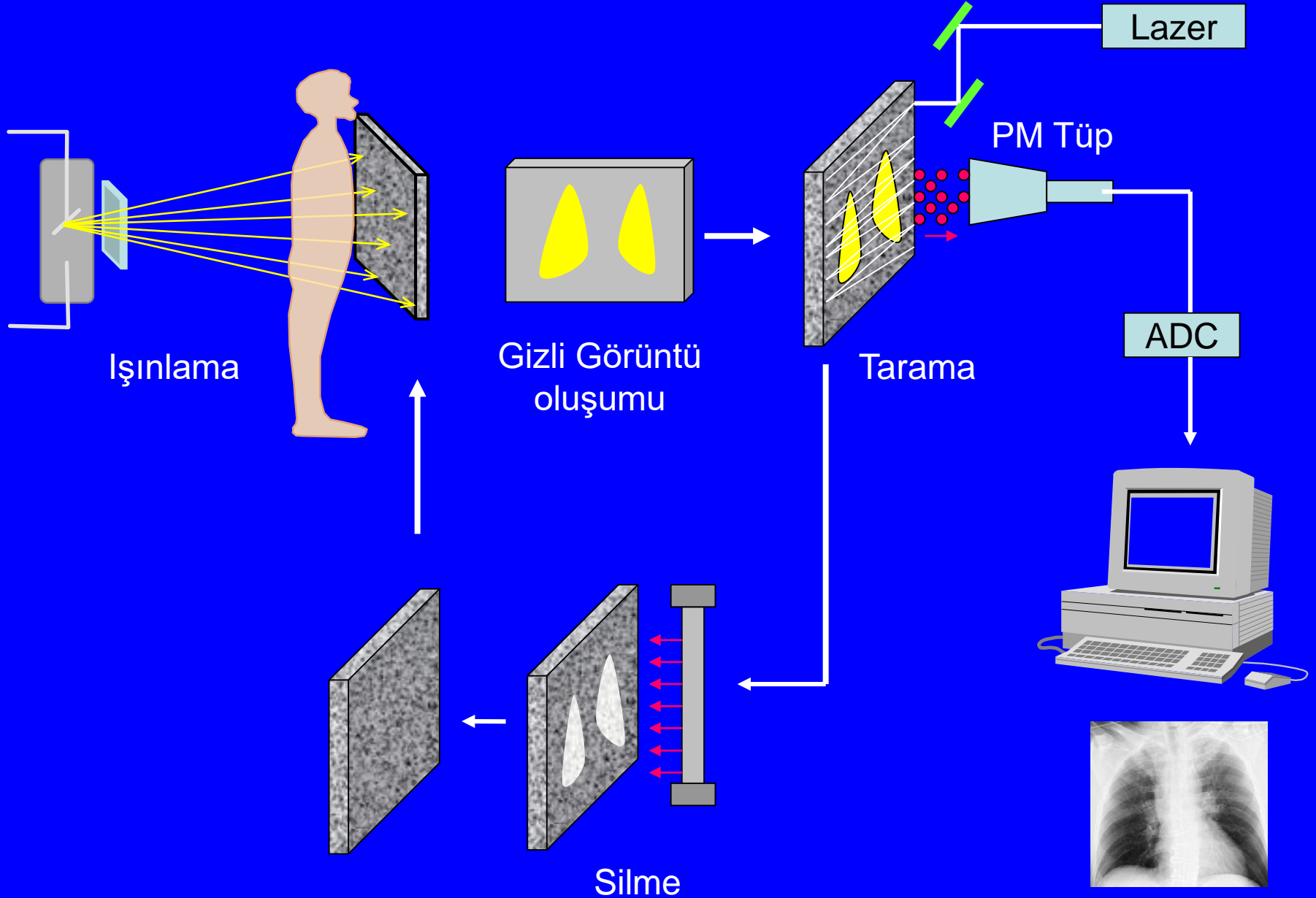
Hafızadaki Görüntü

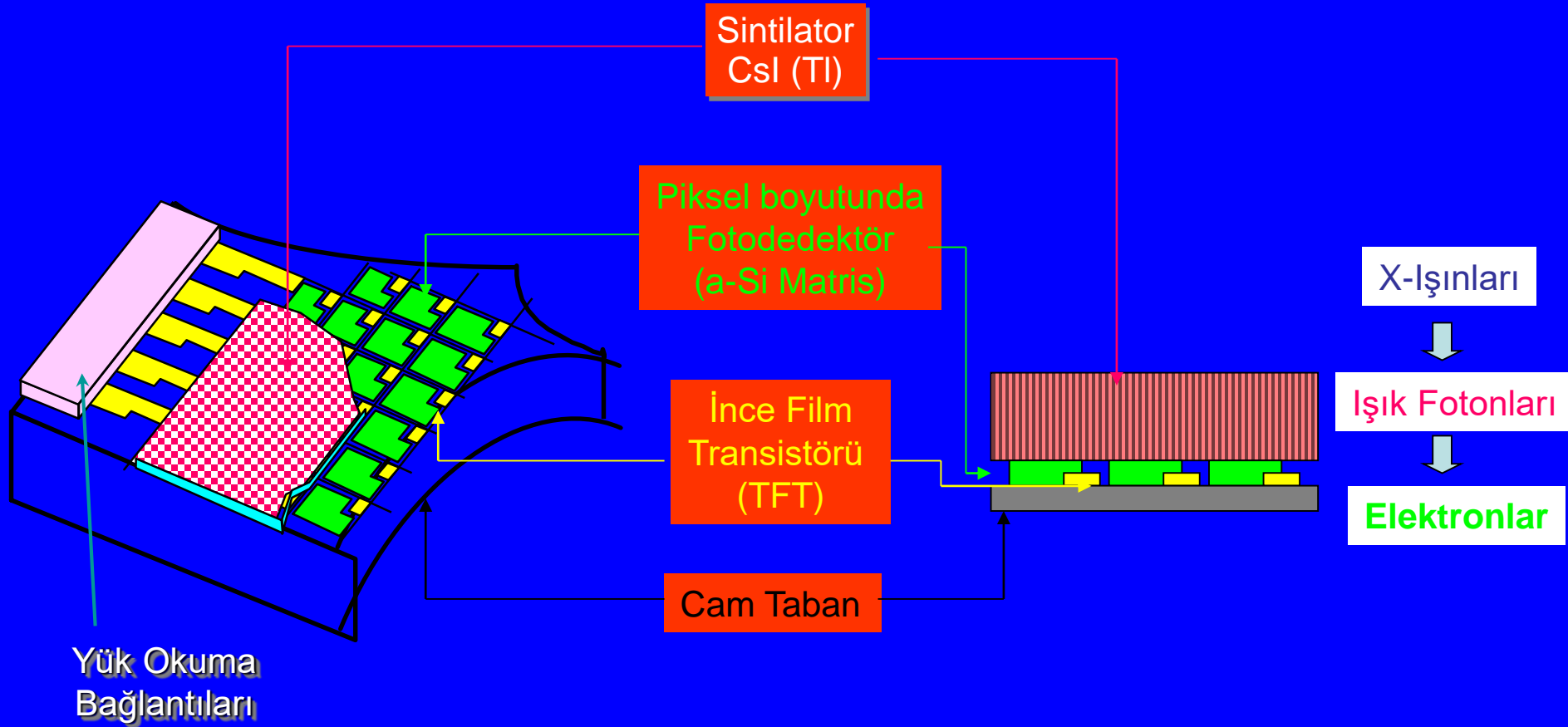
Dijital Görüntü

FARKLI DEDEKTÖR TEKNOLOJİLERİ

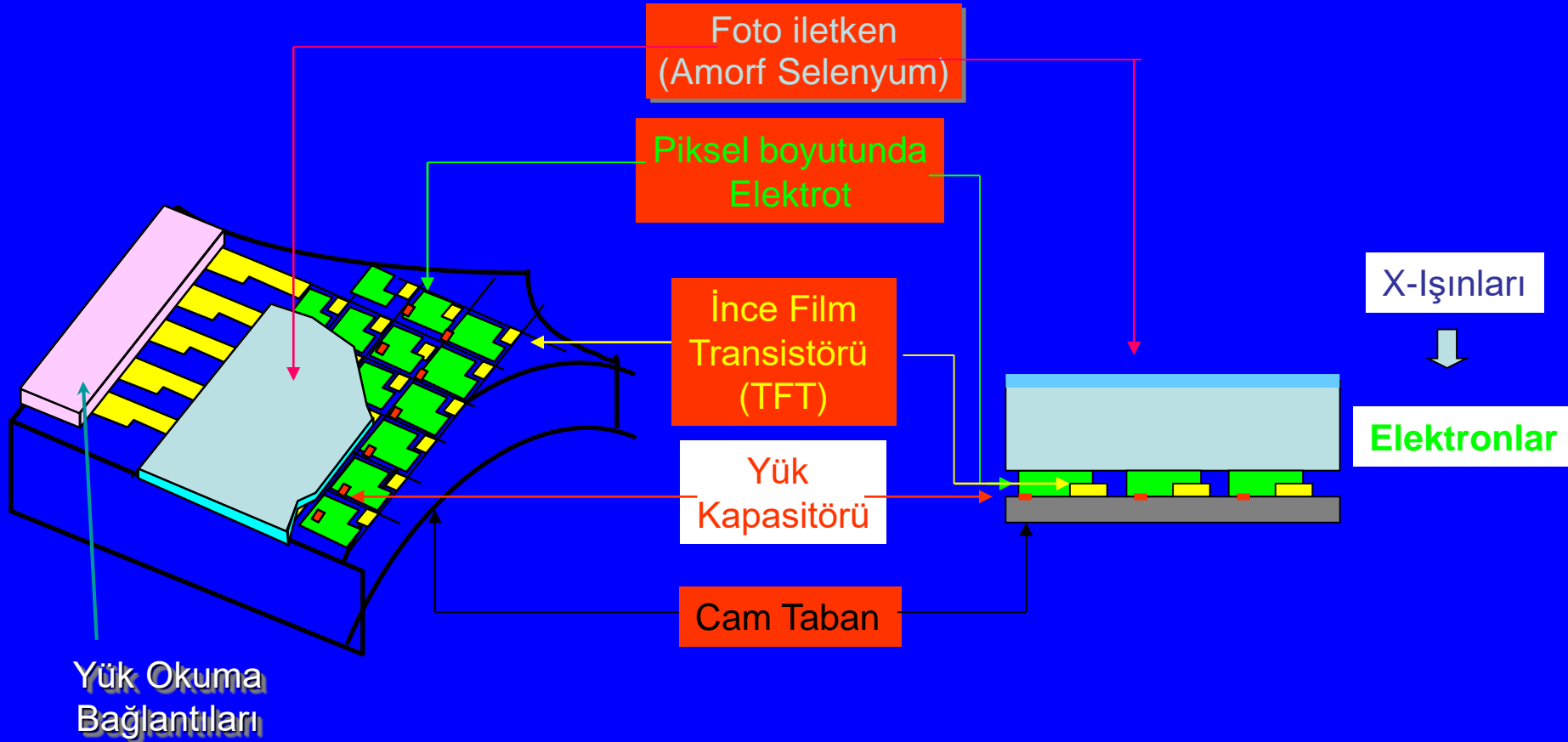
CR Sistemlerde Görüntü Oluşumu

İndirek Dijital Dedektörler

Direk Dijital Dedektörler

Dijital Dedektörlerde Radyasyon Dozunun Optimizasyonu

- Dedektör Tasarımında
- Işınlama esnasında
- Görüntünün işlenmesi sırasında

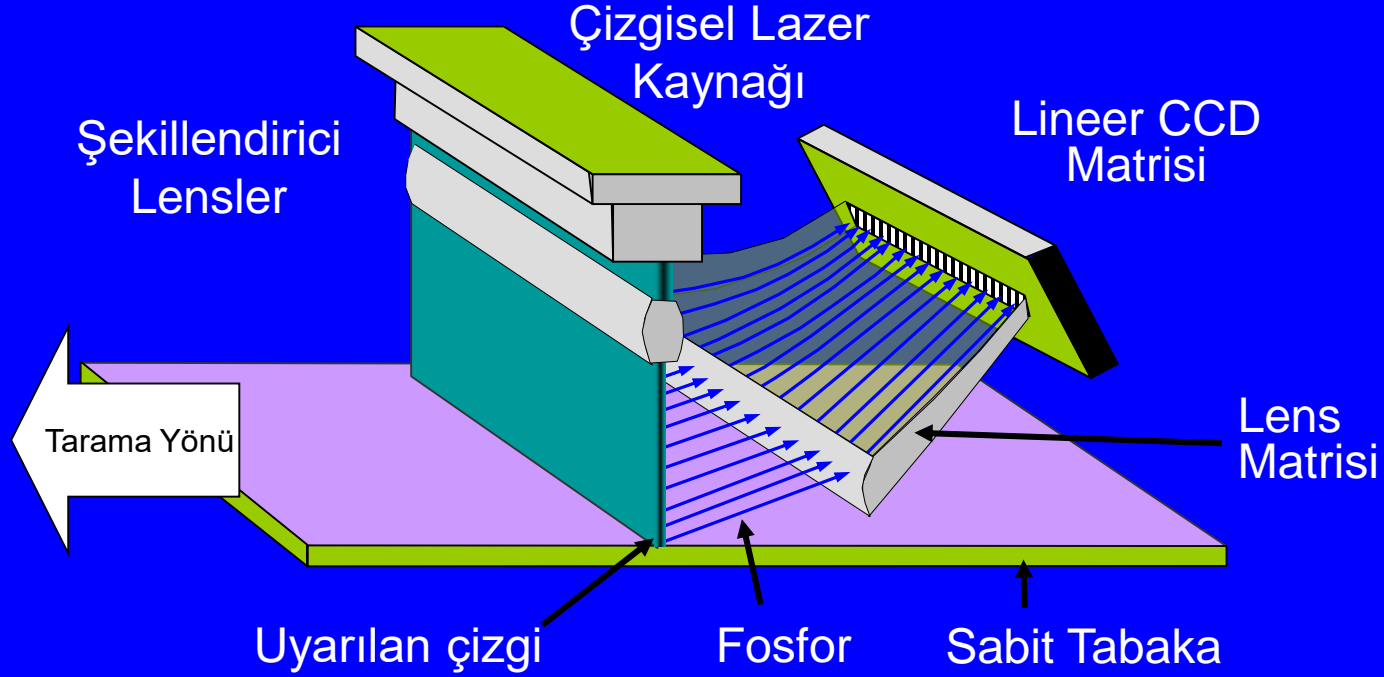
Detektör Tasarımında Optimizasyon

- **Hastanın Radyasyon korunumu**
- **Görüntünün Optimum Kalitesi**

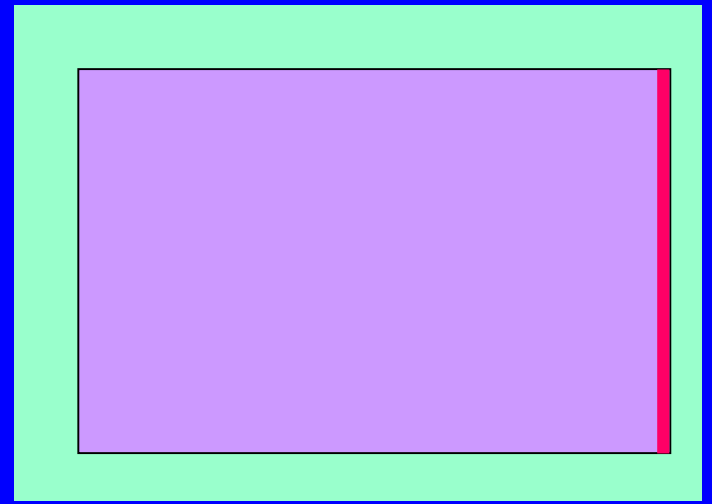
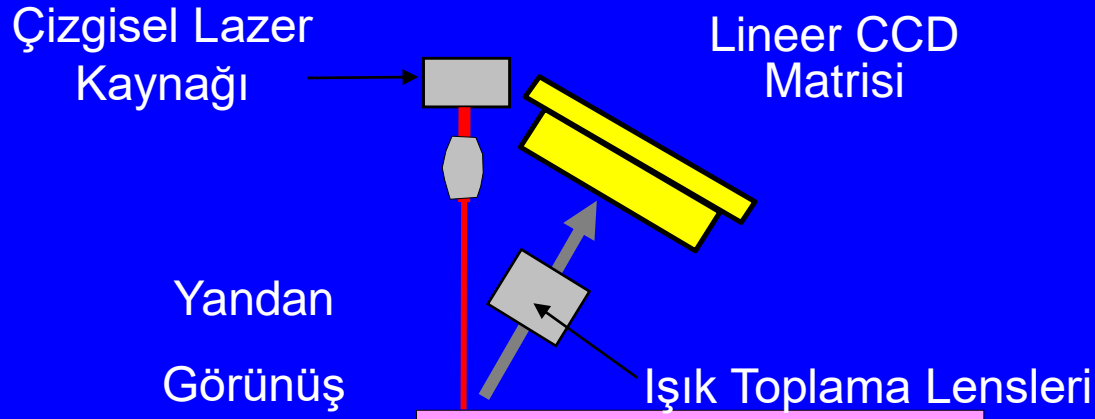
Dedektörün mümkün olan en az X-ışın fotonu ile optimum görüntü kalitesini vermesi

Optimum DQE ve MTF

CR “Çizgisel Tarama”

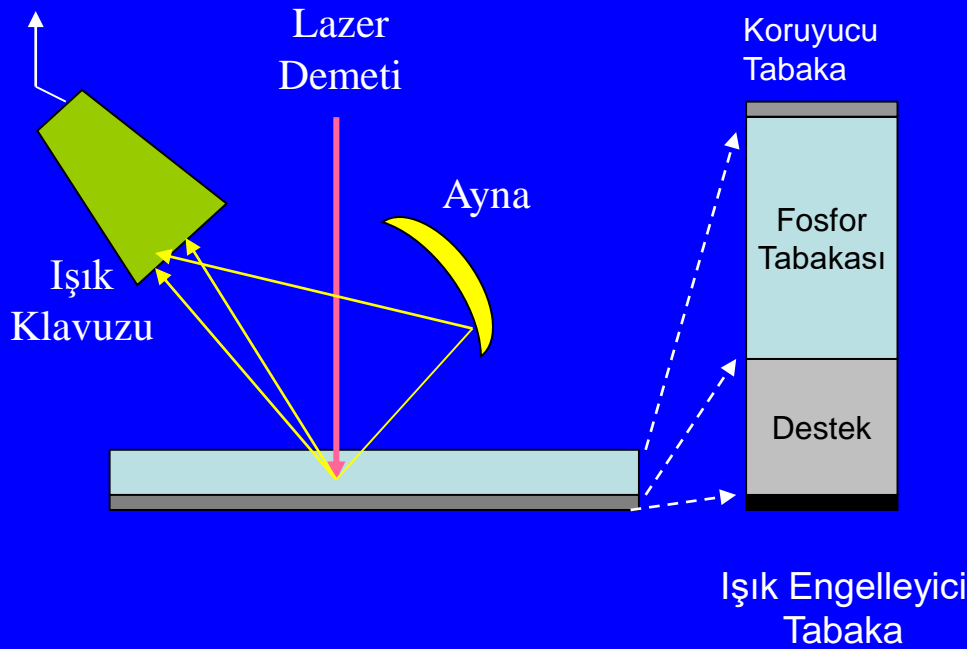
5 Sn tarama

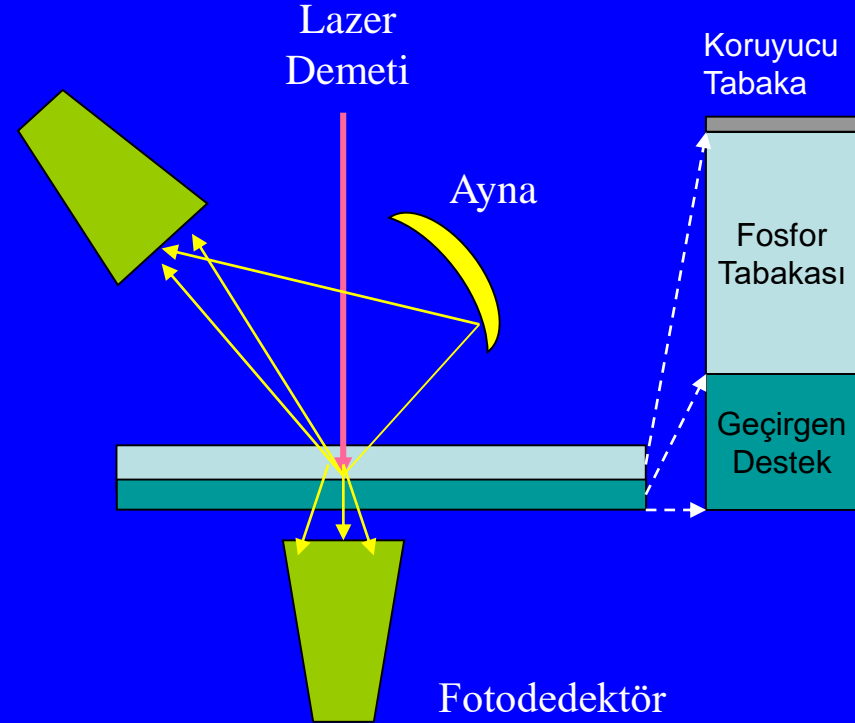
Detektör Tasarımında Optimizasyon

CR Sistemlerde çift taraflı fosfor kullanılması

Fotodetektör

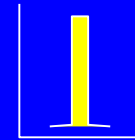
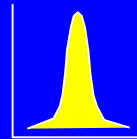
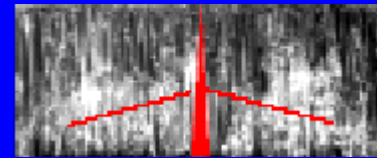
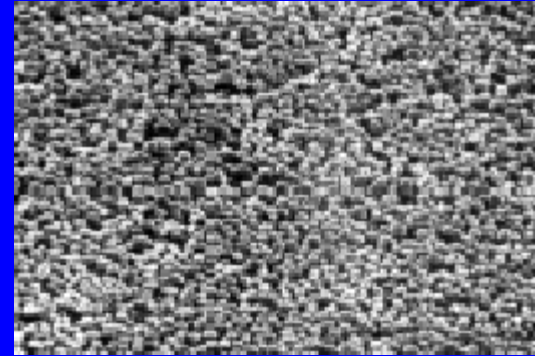
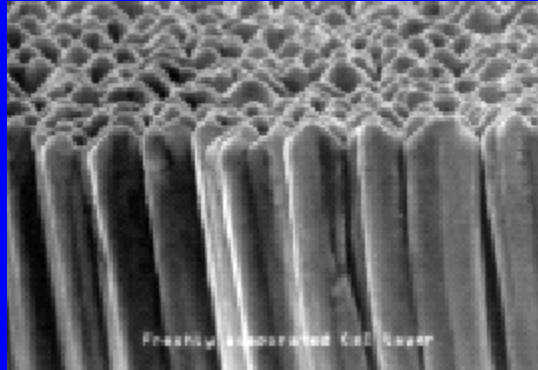
Tek taraflı Işık Toplama

İki taraflı Işık Toplama

Detektör Tasarımında Optimizasyon

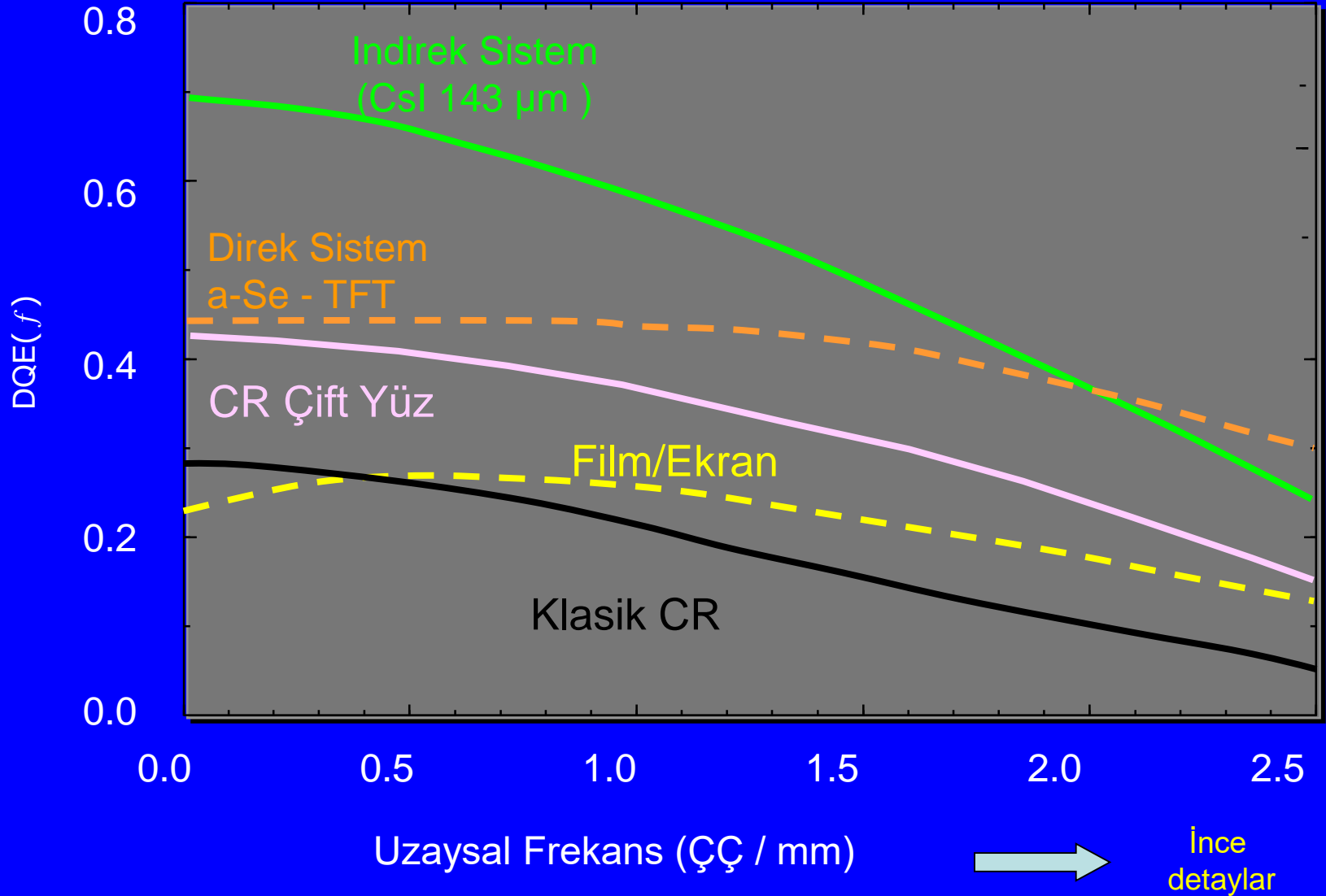
Fosfor yapısı, kalınlığı ve şekli

Işık Dağılımları

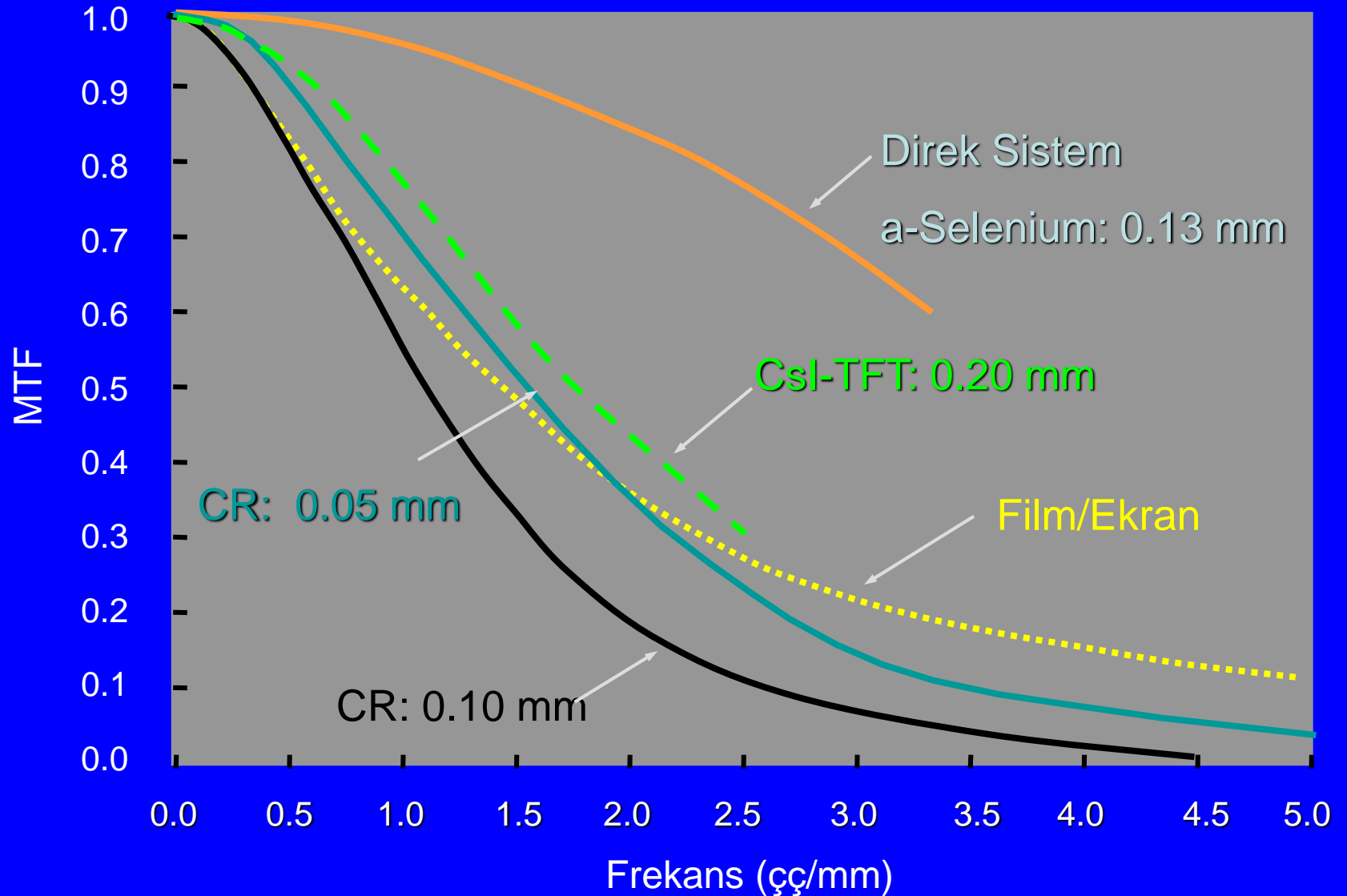
Detektör Tasarımında Optimizasyon

Deteksiyon Kuantum Etkinliği

Detektör Tasarımında Optimizasyon

Modülasyon Transfer Fonksiyonu

Detektör Tasarımında Optimizasyon

Işınlama İndeksleri

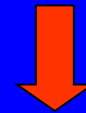
Fuji, Philips, Konika : S Numarası

$$S = 200 / (\text{işınlama mR})$$

Kodak : Işınlama İndeksi (Exposure Index EI)

$$EI = 1000 \times \text{Log}(\text{işınlama mR}) + 2000$$

Agfa : IgM Database (100 görüntünün ortalamasından)

Otomatik Işınlama Kontrolünün kalibrasyonu
(200 - 400 Film/Ekran hızı)

Işınlama Esnasında Optimizasyon

Doz Azalımında Tüm Parametrelerin Etkisi

kVp arttırılması	→	%40
Filtrasyon arttırılması	→	%35 (80 kVp'de HVL'nin 2.3 mm-Al'den 3.2 mm çıkarılması)
Odak-hasta mesafesinin artması	→	%10 (100 cm'den 120 cm'ye çıkarılması)
Karbon Fiber kullanımı (Grid, hasta yatağı, Kaset yapısında)	→	%30-%40

Işınlama Esnasında Optimizasyon

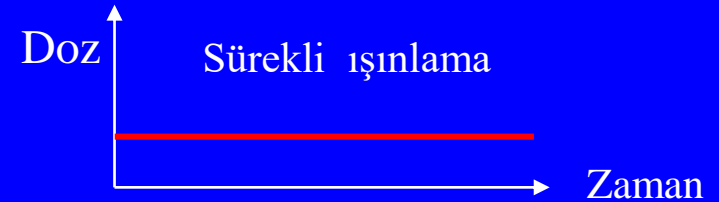
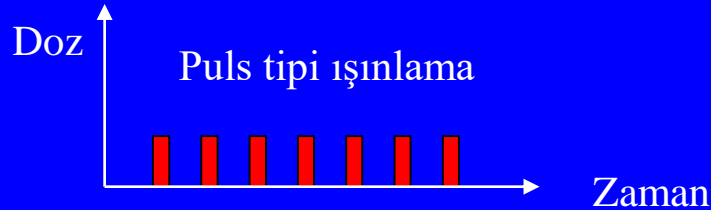
Doz Azalımında Tüm Parametrelerin Etkisi

-Koruyucu zırhların kullanılması, hareketin engellenmesi

-Referans doz seviyelerinin kullanılması

Yetiřkin ve pediatri için farklı sınırlar

-Puls tipi Işınlama kullanılması

15 Frame / sn ışınlama hızında doz azalımı %50

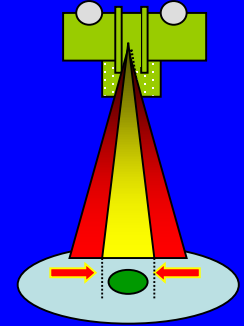
Işınlama Esnasında Optimizasyon

CR ve DR Sistemlerine özgün;

-Otomatik Işınlama Kontrolü

Pediyatrik uygulamalarda dedektör boyutları!!

- Işınlanan sahanın Kolimasyonu

Çok sıkı kolimasyon

Az ışınlama

Kolimasyon kullanılmaması

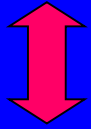

Fazla ışınlama

Okuyucu
Problemi

Işınlama Esnasında Optimizasyon

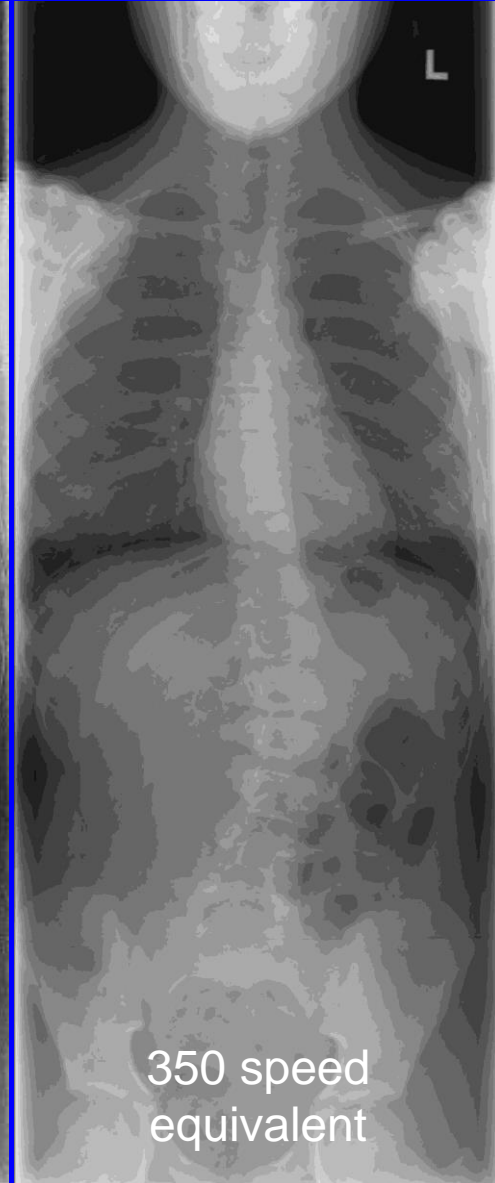
Görüntü Kalitesi

Radyasyon Dozu

1000 speed
equivalent

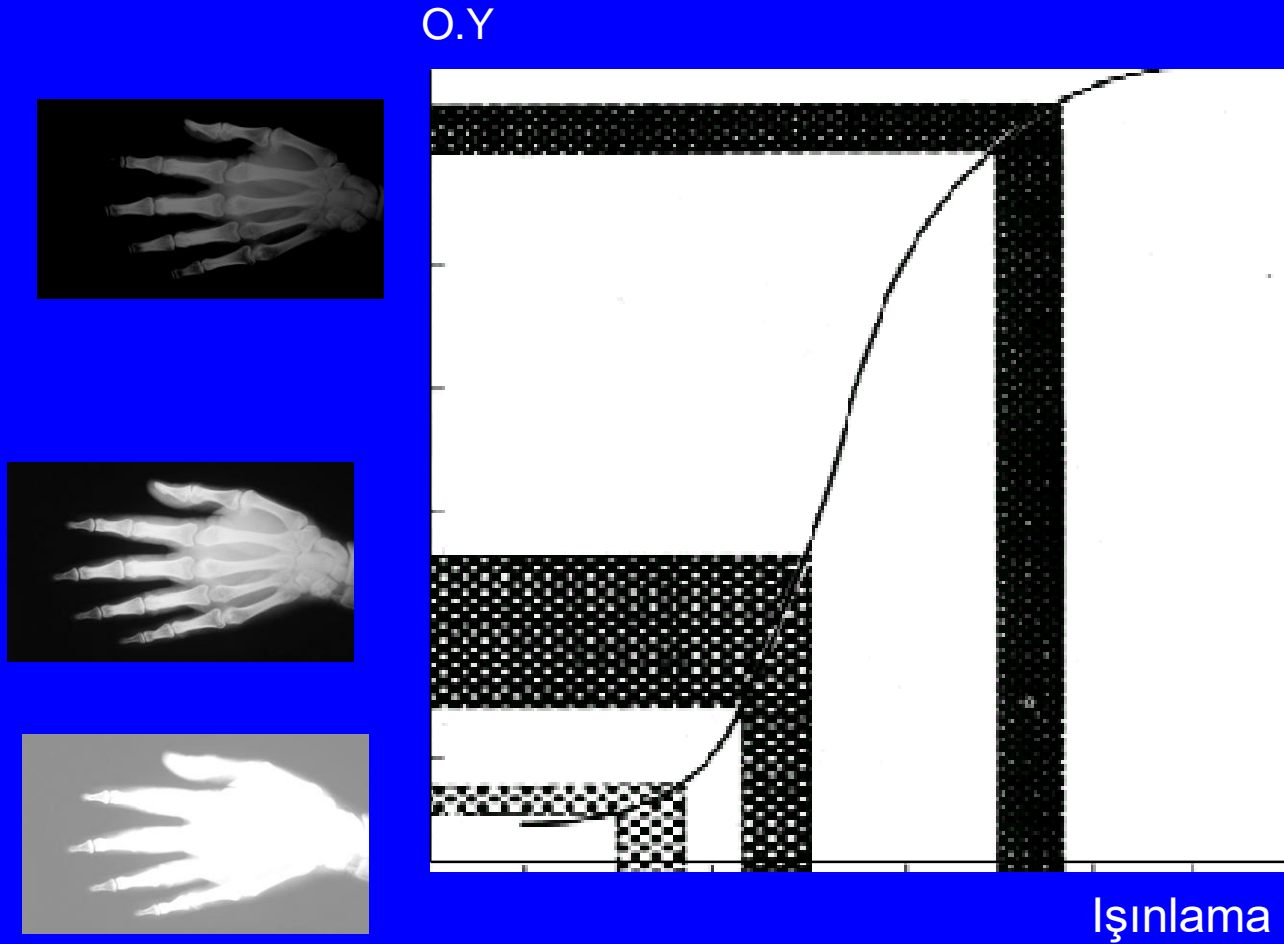

350 speed
equivalent

Pediatric scoliosis

Işınlama Esnasında Optimizasyon

Işınlama Aralığının Kontrasta Etkisi

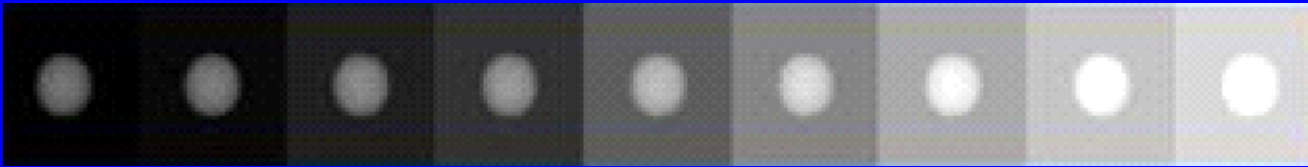
Işınlama Esnasında Optimizasyon

Işınlama Aralığı

Film / Ekran Sistemleri

- Yüksek Uzaysal Ayırma Gücü
- Düşük kontrast

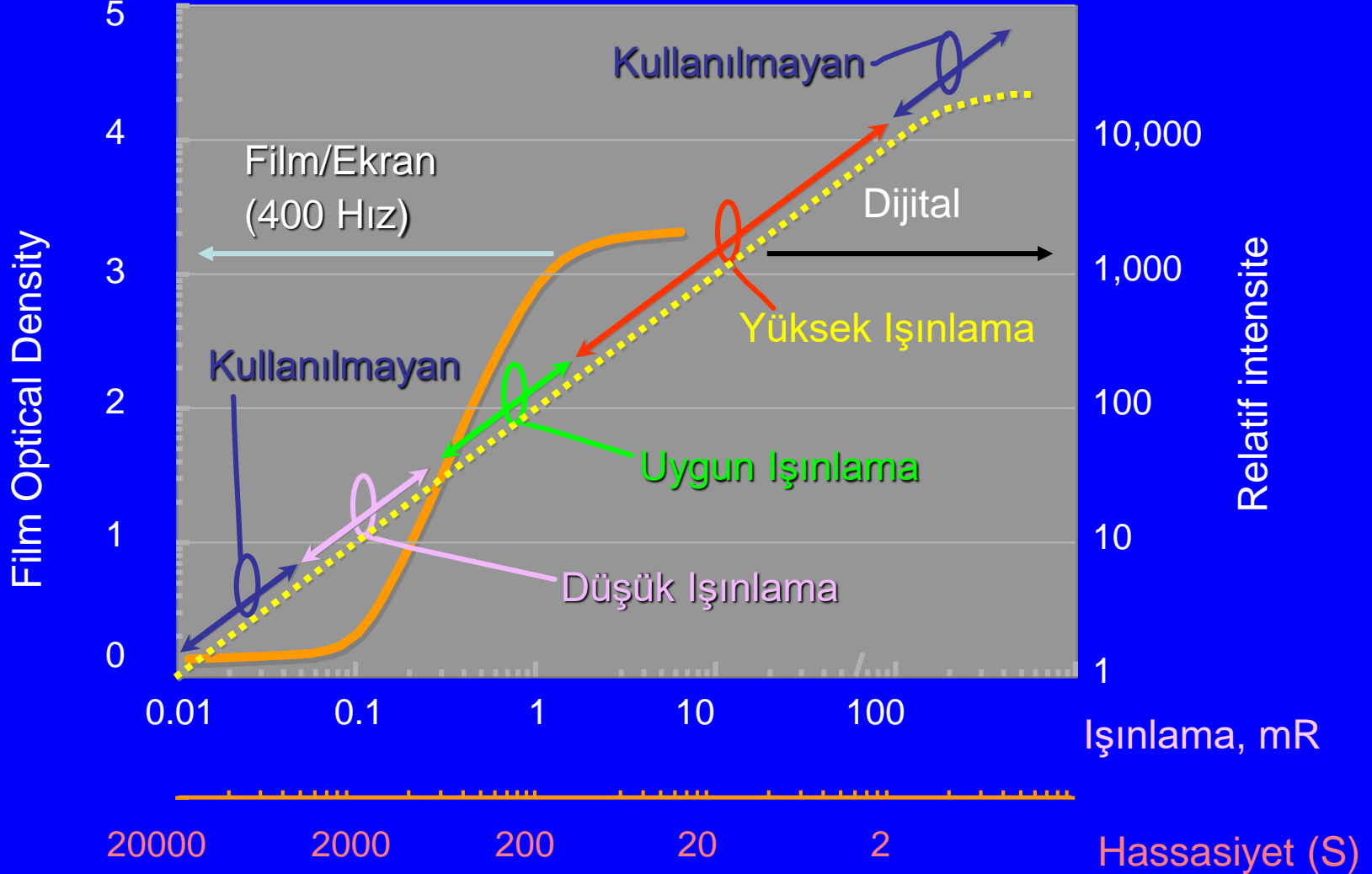
Dijital Sistemler

- Yüksek Kontrast
- Uzaysal Ayırma Gücü !!!!

Işınlama Esnasında Optimizasyon

Karakteristik Eğriler

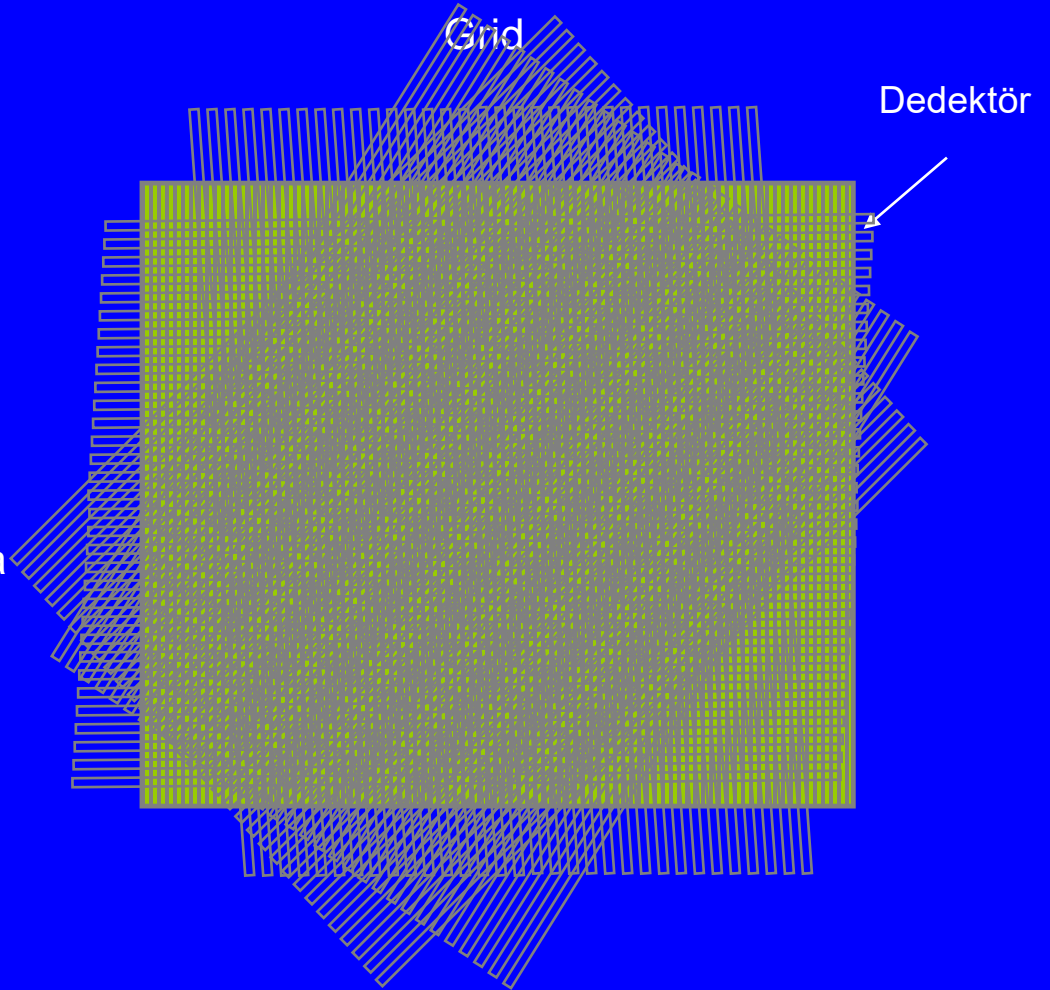
- Geniş Işınlama Toleransı

Işınlama Esnasında Optimizasyon

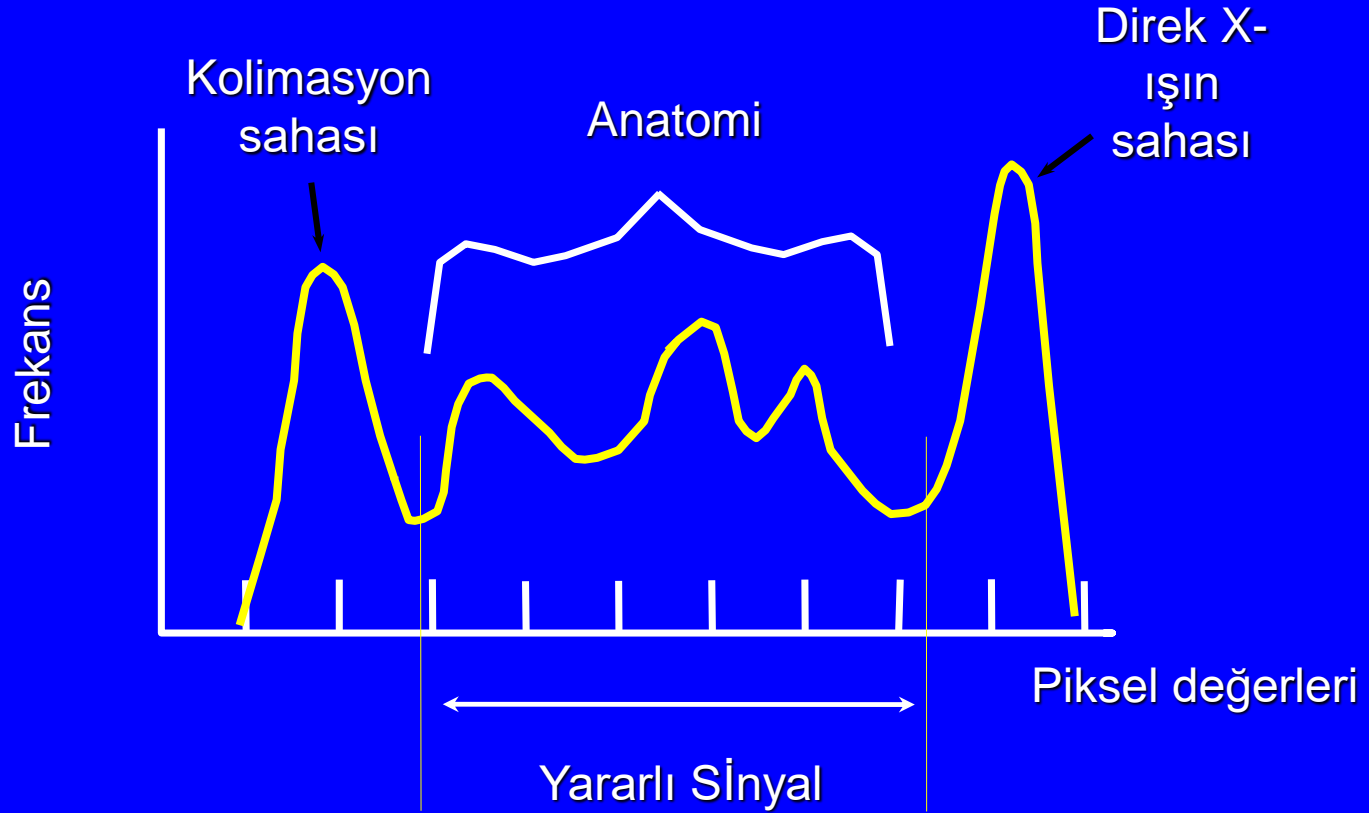
Grid Kullanımı

- Dijital örnekleme sonucu görüntü satır ve sütunlardan oluşur. Düşük frekansta ki gridler görüntü ile girişim yapabilirler bu nedenle bu gridler görüntü matrisine az bir oblik yönde pozisyonlanmalıdır böylece artefaktlar önlenir.
- Tavsiye:
  - Hareketli ya da yüksek frekansta sabit grid kullanılmalıdır.
  - Gridler CR sistemlerde okuma yönüne dik, DR sistemlerde sistemin okuma yönünde (satır) pozisyonlanmalıdır.

Görüntü İşlenmesinde Optimizasyon

Histogram Çıkarılması

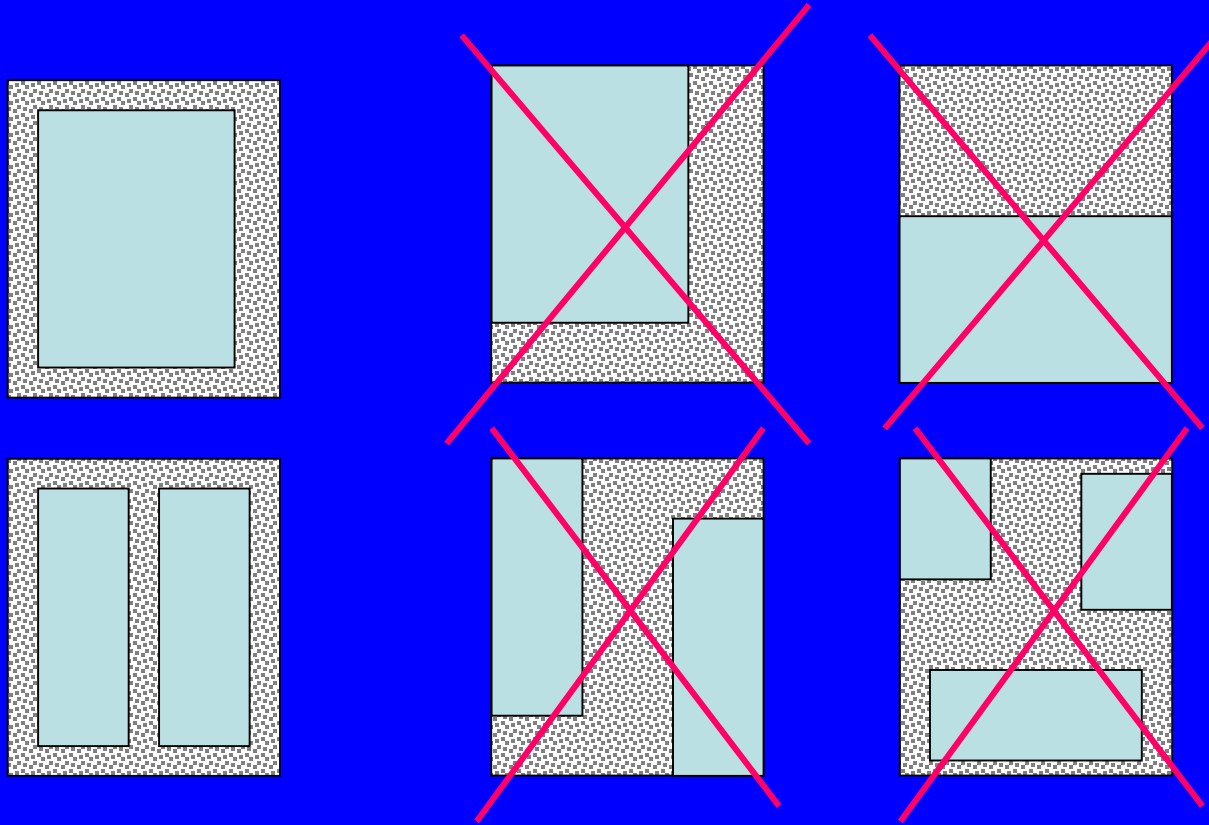

HISTOGRAM →

Hasta Anatomisi
Radyografik Teknik
Pozisyonlama

Görüntü İşlenmesinde Optimizasyon

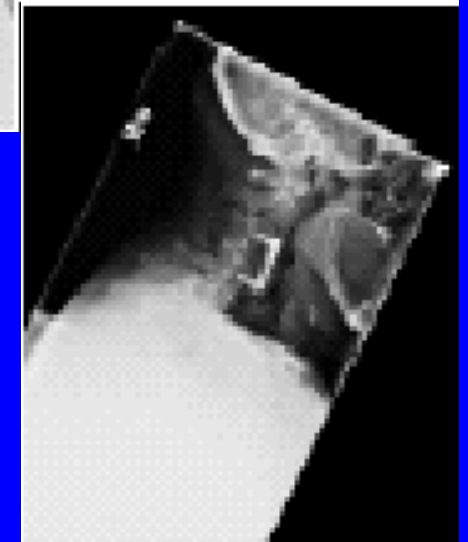
Kolimatör ve X-ışın Demetinin Ayarı

Hatalı Histogramlar

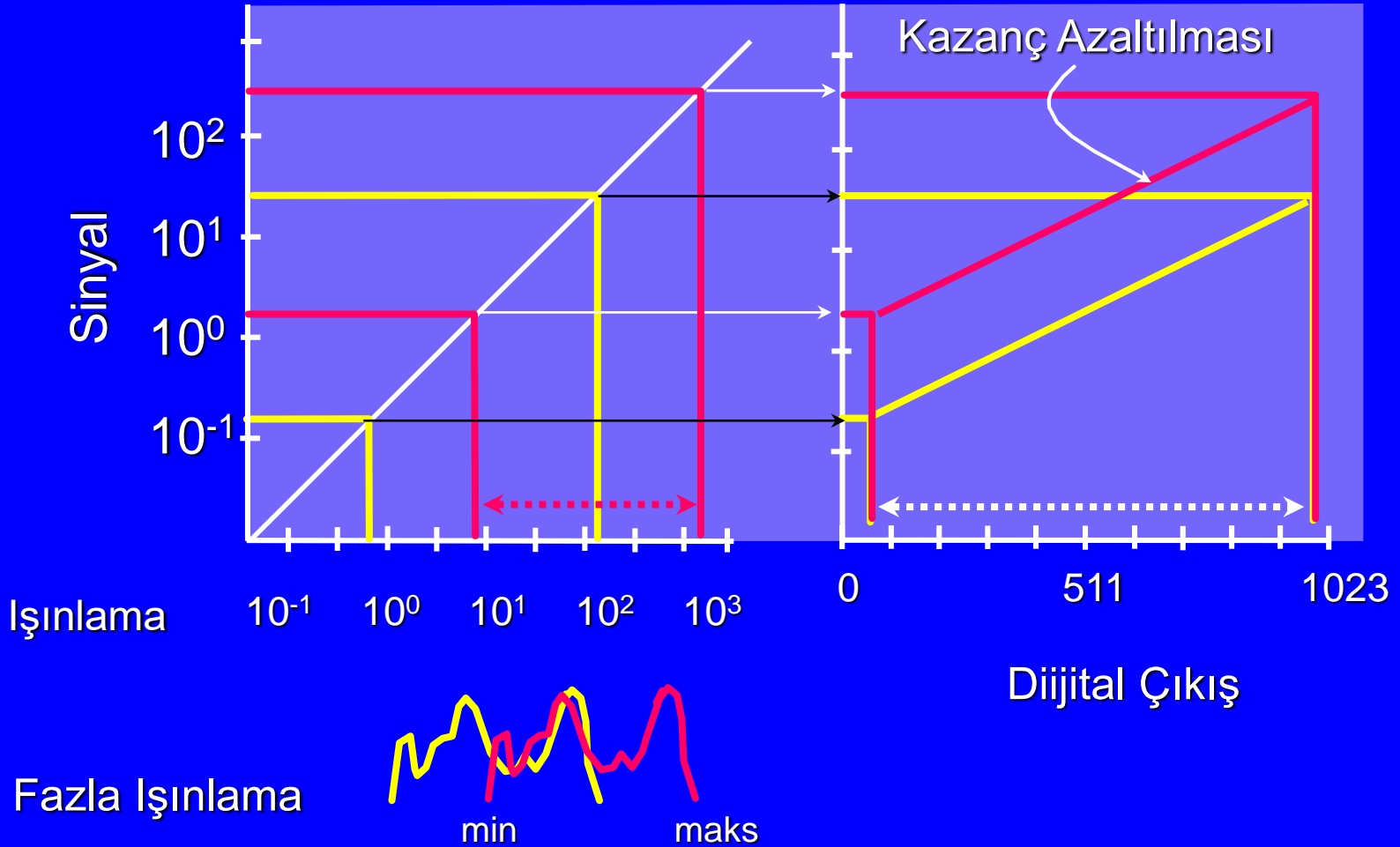
Görüntü İşlenmesinde Optimizasyon

Kolimatör ve X-ışın Demetinin Ayarı

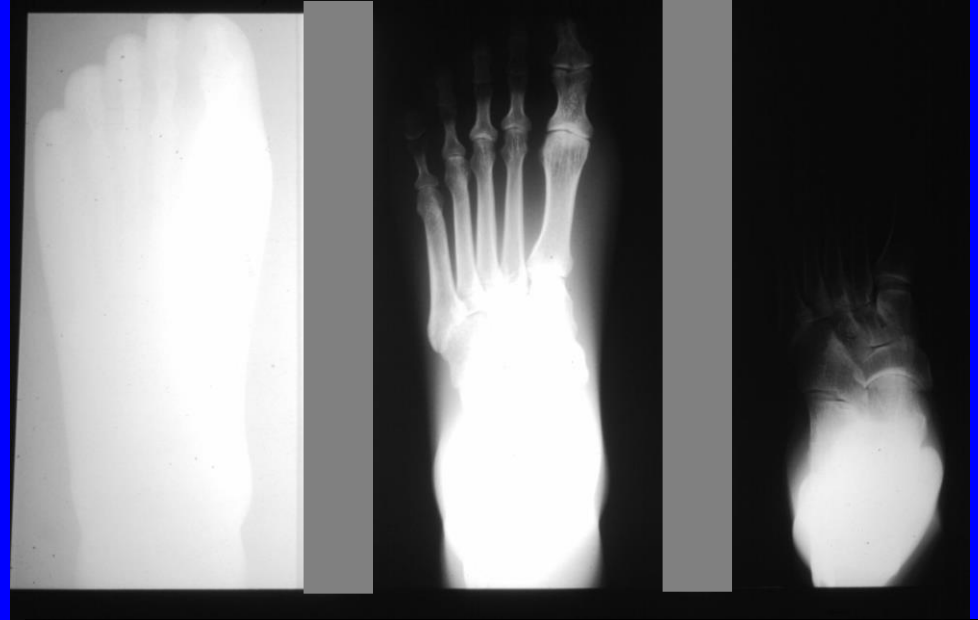
Görüntü İşlenmesinde Optimizasyon

Histogram Modifikasyonu

Görüntü İşlenmesinde Optimizasyon

Film /Ekran

Eşit ışınlama

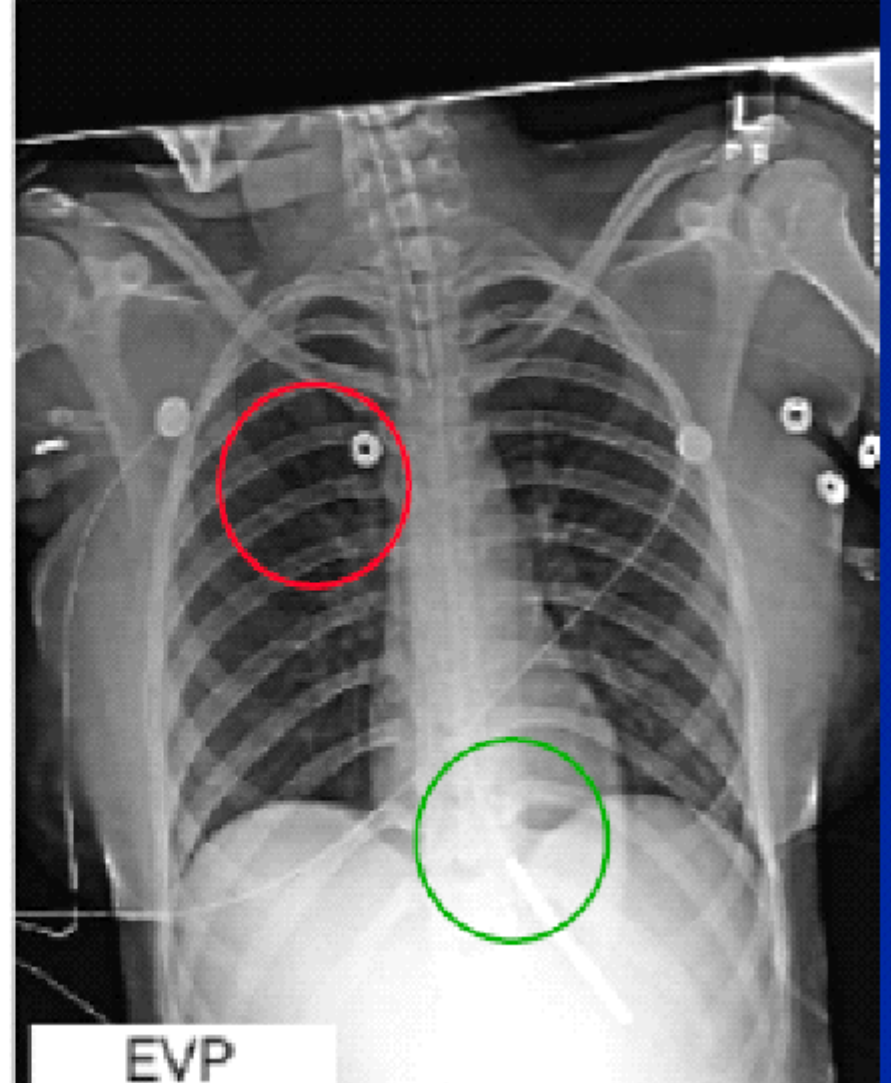
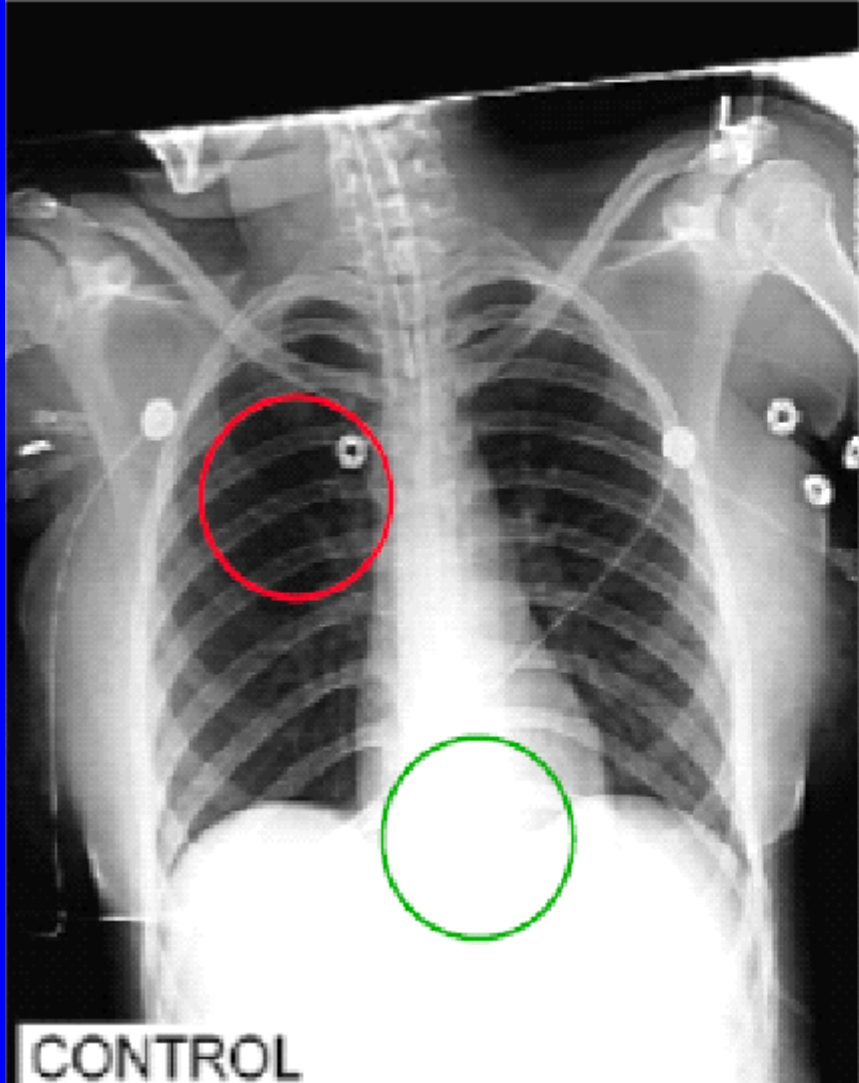

Dijital

Görüntü İşlenmesinde Optimizasyon

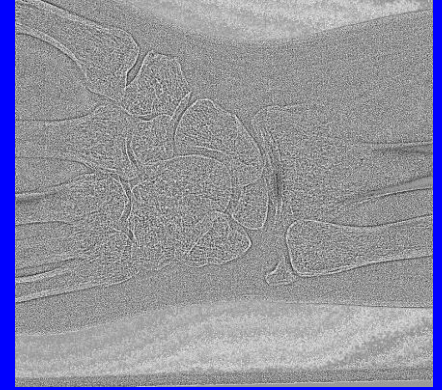
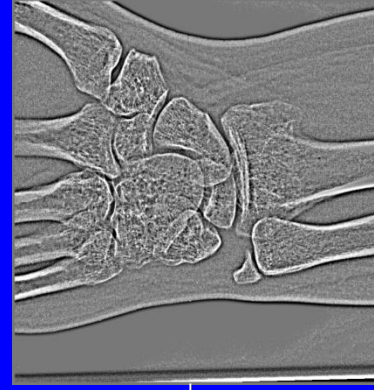
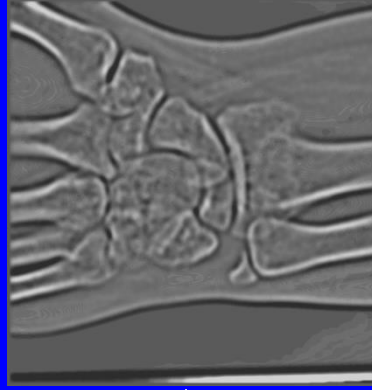
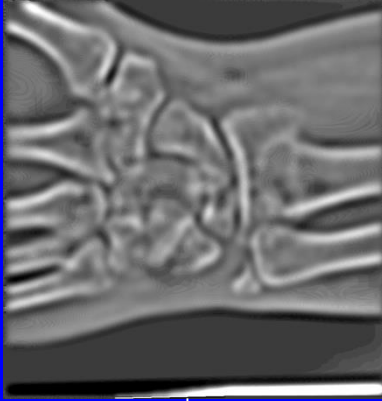
Sinyal İşlenmesi

Kontrastın lokal gürültü seviyesine göre artırılması

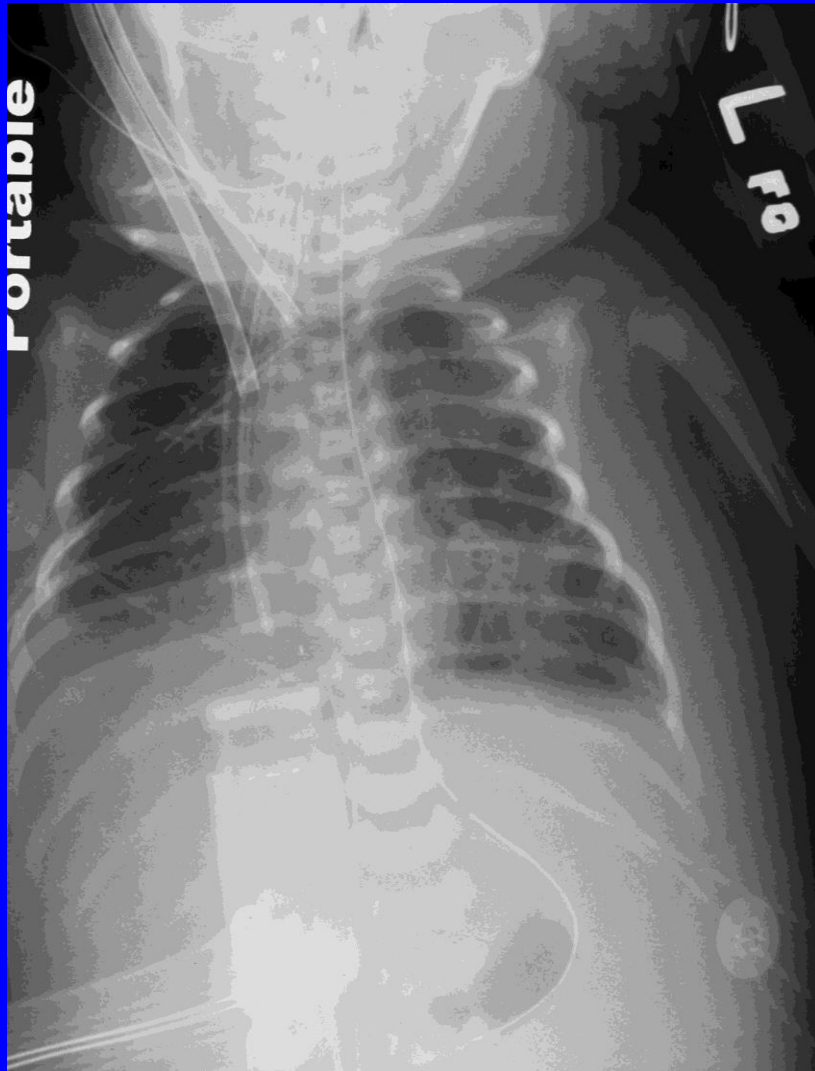
Görüntü İşlenmesinde Optimizasyon

Frekans Bantlarında Görüntü İşlenmesi

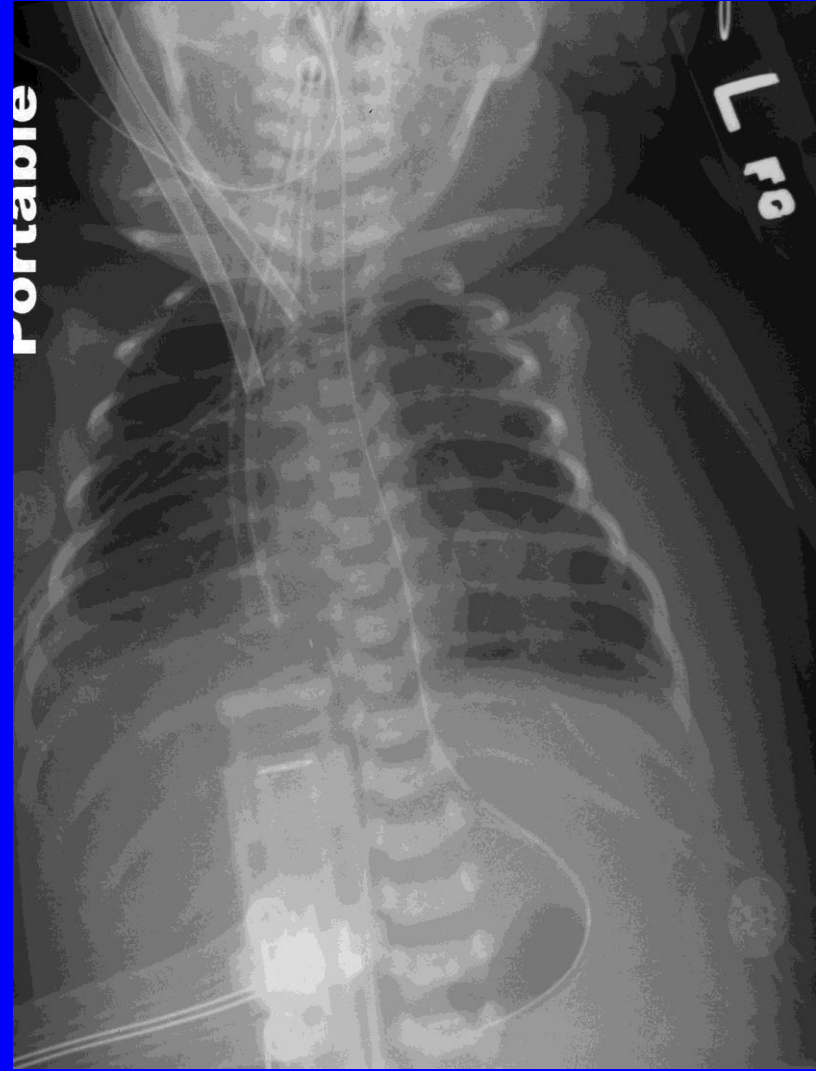

Görüntü İşlenmesinde Optimizasyon

Standard İşleme

Frekans Bandında İşleme

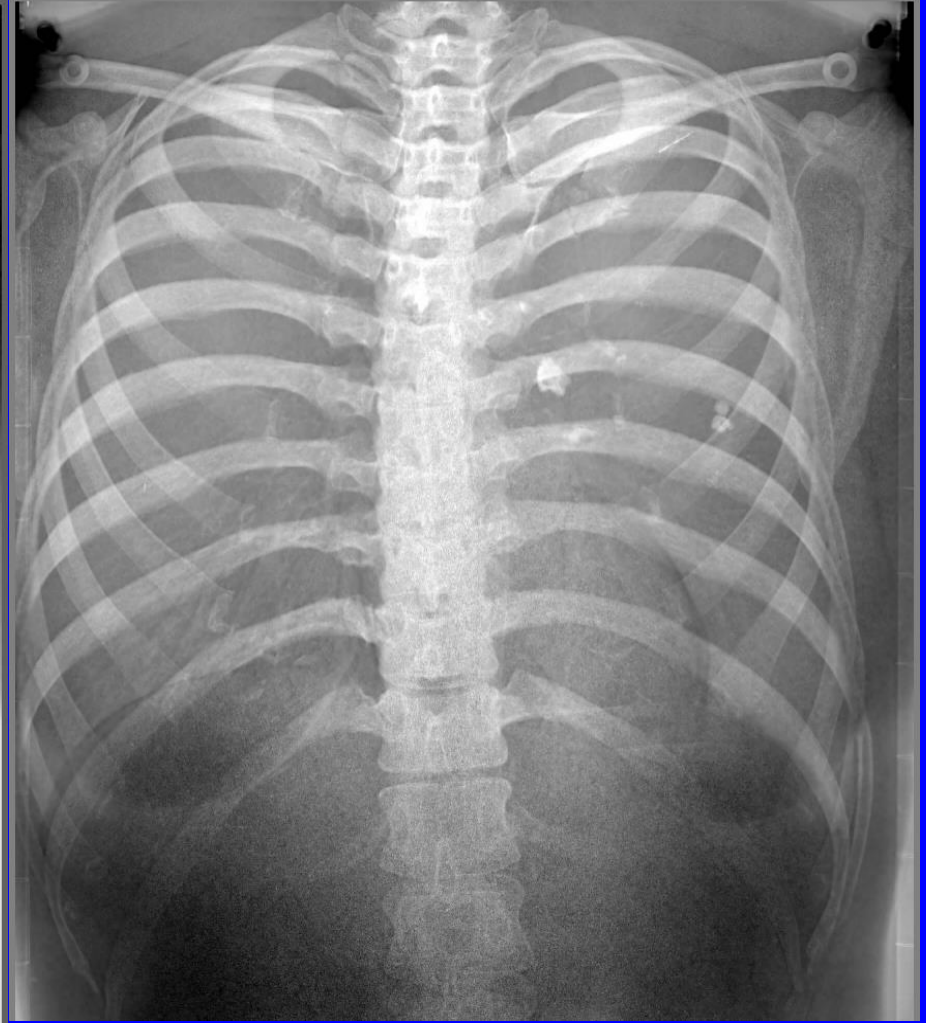

Görüntü İşlenmesinde Optimizasyon

Sadece yumuşak doku

Sadece kemik dokusu

Dozun Optimizasyonu - Diğer nedenler-

- DICOM Formatında ışınlama parametrelerinin yazılması
- Dijital sistemlerde eğitim
- Kalite Kontrolü ve Kabul testleri

Teşekkür ederim

bor@eng.ankara.edu.tr